

Komunikace o pubertě: dítě – matka – otec

Miluše Rašková, Dominika Provázková Stolinská

Univerzita Palackého v Olomouci

Slovo na úvod

Období dětství je vymezeno v dlouhém časovém horizontu a trvá od narození po období pubescence, které je klasifikováno jako přechodná doba mezi dětstvím a dospělostí (Fontana 2014; Langmeier, Krejčířová 2006; Vágnerová 2000 aj.). Naši tematickou pozornost jsme zaměřili na děti mladšího školního věku, tedy na žáky/žákyně primární školy (tj. 1. stupně základní školy). Jedná se o věkovou kategorii dětí od 6 – 7 let až do 11 – 12 let.

Téma komunikace o pubertě kontextuálně souvisí s naším realizovaným empirickým výzkumem, který měl za cíl ověřit kognitivní a informativní úroveň znalostí o pubertě u žáků primární školy s doplněním o zjištění poznatků o vzájemné komunikaci o pubertě mezi žáky primární školy, jejich pedagogy a rodinou. Tento text popisuje pouze vybrané téma „komunikace o pubertě: dítě – matka - otec“ a je součástí širšího kontextu řešeného projektu s názvem Puberta - součást sexuální výchovy v systému českého a čínského školství. Zmíněný projekt byl řešen v roce 2015 v České republice

v rámci grantové soutěže na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci (IGA_PdF_2015_007, hlavní řešitelka doc. PaedDr. Miluše Rašková, Ph.D.).

Puberta (Langmeier, Krejčířová 2006; Vágnerová 2000 aj.) je normálním projevem lidského vývoje a jedná se o životní fázi s řadou změn, které ovlivní jedince i celé jeho okolí. Patří mezi významné prvky sexuální výchovy v evropské i celosvětové dimenzi (International Planned Parenthood Federation; Rašková 2013, 2014, 2015; WHO: Standards for Sexuality Education in Europe, 2010 aj.). Puberta je normálním projevem lidského vývoje a jedná se o životní fázi s řadou změn, které ovlivní jedince i celé jeho okolí (Rašková 2014; Rašková, Provázková Stolinská, 2015; Rašková, Provázková Stolinská, Vavrdová 2015; Rašková, Zouharová, 2015).

Na fakt, že děti potřebují být včas adekvátně připraveny na životní etapu puberty, na všechny změny, vztahy a souvislosti, které s touto etapou souvisejí, jsme apelovali v různých souvislostech a vztazích (Rašková 2014; Rašková, Provázková Stolinská, 2015; Rašková, Provázková Stolinská, Vavrdová 2015). V kontextu tohoto textu si dovoluujeme připomenout, že být připraven včas na pubertu znamená, že děti mají získat potřebné znalosti o ní už před jejím nástupem, a to v období prepuberty, kdy jsou žáky primární školy.

Nejčastějšími riziky pro edukaci o pubertě mohou být jak odborné neznalosti (Rašková, Zouharová, 2015), tak negativní osobnostní přístup ovlivněný životními zkušenostmi (Štěrbová, Rašková 2014; Rašková, Zouharová, 2015), nevhodná či absentující komunikace (Štěrbová, Rašková 2014;

Rašková, Zouharová, 2015). I když problematika puberty a komunikace o ní má mít těžiště v rodině, nelze zaručit, že v rodině dítě bude získávat subjektivně i společensky žádoucí znalosti, postoje a chování z nejšířší oblasti. Rodiče mají často zábrany v komunikaci s dítětem o pubertě, jež bývají spojeny s osobnostní nepřipraveností získanou životní zkušeností (Rašková 2008 aj).

Není žádnou novinkou, že edukace o pubertě by měla probíhat na třech úrovních (Rašková, 2008 aj.). Kognitivní úroveň představuje rovinu poučení (tj. rozumovou linii v podobě nejzákladnějších informací, znalostí, dovedností a návyků). Emocionální a vztahová úroveň vyjadřuje rovinu vzoru (tj. linii sociální v podobě vztahů, zkušeností, vzorů, sociálního učení prostřednictvím napodobování). Úroveň dovedností, návyků a chování představuje rovinu vztahu (tj. linii citových vztahů v podobě kvalitního citového zázemí a vztahů mezi lidmi). Jednotlivé roviny se vzájemně propojují, nemohou existovat izolovaně, ani nelze žádnou vynechat. Citové vztahy dítěte tvoří základnu, na kterou navazují jeho vzory chování a pak jsou tyto modely chování pilířem pro získávání poučení. Zde je patrné, že se na utváření všech rovin spolupodílí řada komponentů, rodina, škola, vnější okolí tzv. svět kolem dítěte a jiné (Rašková, Provázková Stolinská, Vavrdová 2015).

Pro pojmání školní komunikace vycházíme z významu dorozumívání se přímo mezi lidmi (tj. zejména mezi pedagogy, žáky, rodiči, veřejností). Z hlediska charakteristiky komunikace se školní dorozumívání odehrává vzájemně mezi výše uvedenými aktéry (interpersonální komunikace). Školní komunikaci ovlivňuje a někdy i limituje celá řada nejrůznějších okolností.

Z výzkumů vyplývá, že hlavním aktérem, který řídí pedagogickou komunikaci, je učitel. Určuje především záměr a čas komunikační aktivity. V kontextu s požadavky soudobé kurikulární reformy je možné hodnotit posun v oblasti komunikace mezi učitelem a žákem v tom smyslu, že dnes má také žák vytvořen dostatečný prostor pro vyslovení vlastního požadavku učiteli a poskytuje zpětnou vazbu na reakci učitele (Stolinská, 2009, 2013). Tento projev je možné vnímat jako předpoklad k přijetí partnerského statusu oběma hlavními činiteli edukačního procesu a intervenovat tak překážky pro komunikaci v problematice tak specifické jako je puberta.

1 Východiska komunikace o pubertě při dotazování žáků a žákyň primární školy

Jak jsme již sdělili v úvodu, problematika puberty a komunikace o ní má mít těžiště v rodině. Za rodinu (Hartl, Hartlová, 2000; Langmeier, Krejčířová 2006; Vágnerová 2000 aj.) by měla být považována skupina lidí spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí, ve které existují primární mezilidské vztahy, jež jsou dlouhodobé a spojené s emocionální vazbou. Rodinou funkční lze chápat takovou, ve které dochází k úspěšnému řešení problémů, ve které existuje příznivé emocionální klima a dochází ke stálému vyrovnávání vztahů uvnitř rodiny v souladu s životním cyklem jejích členů. Rodina může být pojímána v podobě nukleární, do které jsou zahrnuti rodiče a dítě nebo děti, nebo v podobě prokreakční, do které se zahrnuje širší příbuzenstvo (prarodiče, tety, strýcové, bratrance a sestřenice).

Pro děti mladšího školního věku tvoří matka a otec (Vágnerová, 2000) samozřejmou součást rodiny a oba patří mezi významné složky jeho světa. Matka nadále provází každodenní život dítěte a dítě je na ni vázané při

každodenní interakci. Otec v tomto věku dítěte představuje jinou alternativu bezpečného vztahu; může dítěti sloužit jako zdroj informací i zkušeností, které jim matka z různých důvodů neposkytne.

O důležitosti prvotní pozice rodiny respektive matky a otce nelze diskutovat, neboť rodina (Langmeier, Krejčířová 2006; Vágnerová 2000 aj.) ve všech svých významech nejen uspokojuje celou řadu psychických potřeb dětí mladšího školního věku, ale stává se modelem pro budoucnost. Tento model v přeneseném slova smyslu chápeme v kontextu komunikace o pubertě mezi dětmi a rodinou jako součást rodinného soužití, jako komplex interakcí, které jsou projevem specifického vztahu mezi rodiči a dítětem (Vágnerová, 2000). Komunikovat o pubertě v rodině by mělo být přirozenou součástí vzájemného sdíleného života, děti mají ještě potřebu se ptát a očekávají adekvátní a uspokojivé odpovědi.

Puberta představuje pro děti mladšího školního věku blízkou budoucnost, tuší, že přijde řada základních změn, ale nemají ucelenou představu o komplexu biologických a psychosociálních změn a jejich významu pro další život. Jako ukázkou chápání významu puberty z pohledu dětí mladšího školního věku uvádíme významově nejčtenější příklady jejich doslovné interpretace (děti písemně odpovídaly na otázku „Popiš vlastními slovy, co si myslíš, že je puberta“):

- *„Dospívání a přicházení o rozum např. řvu na mámu a tátu, chození na akce bez dovolení a chození s kluky. A to mě vadí a je toho víc, ale to nestačí linky.“*

- „ Že dostaneme měsíčky dem do puberty máme pod pažema chlupy aji v rozkroku.“
- „ Si myslím že se lidi v pubertě velmi změni a začínají s někým dávat do hromady.“
- „ Puberta jsou dny od 11-15 let když je člověk divočejší.
- „ Důležité člověčí období.“
- „ Je to tak příjemné a zároveň dráždivé. Já ji osobně zbožňuju. Je to jako srandovní člověk bez mozku.“
- „ Pro mě puberta znamená že se dítě začne učit o sexu a začne uvažovat jestli to co chce udělat správné.“
- „ Puberta je období kterým prochází každý člověk a i když je to někdy třeba u holek nepříjemné tak se nemáme za co stydět (procházel tím přece každý).“
- „ Puberta je část života, kdy holkám začnou růst prsa, ochlupení, mutace-začne se nám měnit hlas, začneme mít zvláštní nálady, u holek začne třeba menstruace, začneme poznávat svět, začnem poznávat a zajímat se o sex atd.začne se objevovat akné, pupínky, a začneme mít sexuální extázi.“
- „ Puberta je období kterým procházíme, říká mamka.“
- „ Dospívání jedince, kdy dostává různé dospělácké příznaky a často se smějí.“

Jak je patrné z odpovědí dětí, biologické hledisko a jeho význam pro budoucí reprodukční život každého člověka není uváděn v kontextu s dalšími změnami. V představě dětí je nejčtetnější názor o pubertě spatřován převážně ve změnách psychosociálních.

Jak jsme již uvedli výše v textu, komunikovat o pubertě v rodině by mělo být přirozenou součástí vzájemného sdíleného života, neboť děti mají ještě potřebu se ptát a očekávají adekvátní a uspokojivé odpovědi. Jakou roli hraje matka a otec při komunikaci o pubertě s dítětem mladšího školního věku? Na tuto otázku jsme hledali odpověď prostřednictvím pedagogického výzkumu.

2 Dotazování k problematice komunikace o pubertě a zjištěné výsledky

Dotazování k problematice komunikace o pubertě jsme realizovali prostřednictvím nestandardizovaného didaktického testu, který byl doplněn o dotazování ke zjištění názorů o vzájemné komunikaci o pubertě mezi žáky primární školy, jejich pedagogy a rodinou. Testováním žáků primární školy (4. a 5. tříd, věková skupina 9 – 11, 12 let) jsme ověřili úroveň jejich znalostí o pubertě. Konstrukce didaktického testu byla vytvořena z 9 otevřených testových úloh se stručnou odpovědí (produkční nebo doplňovací). Obsah testových úloh byl zaměřen na definování puberty, na její význam v životě člověka, výčet změn tělesných a jiných znaků u chlapců a dívek, na věkové ohraničení průběhu puberty. Testové úlohy 1 - 9 byly označeny částí A s otázkou „Co vše víš o pubertě?“. Na testové úlohy navazovaly dotazníkové položky 10 - 21, které byly označeny částí B s otázkou „S kým mluvíš o pubertě?“. Dotazníkové položky byly obsahově rozděleny na dotazy o zdrojích informací o pubertě (tj. od koho nebo z čeho žáci získávají informace) a jejich frekvenci či způsobu komunikace (tj. jak často, s jakou intenzitou, s jakými překážkami atd.). V dotazníkových položkách byly využity škálované, uzavřené i polouzavřené otázky (viz příloha).

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 120 žáků 4. – 5. tříd základní školy z Olomouckého kraje a genderové zastoupení dětí bylo vyvážené (CH = 60, D = 60). Respondenti zastupovali věkovou skupinu dětí mladšího školního věku (9 – 12 let) a vybrané ročníky patřily do skupiny primárního školství.

V rámci dotazování se děti písemně vyjadřovaly k intenzitě zdrojů informací tj. od koho nebo z čeho získávají informace o pubertě, a to na škále vůbec ne – zřídka – občas – často – velmi často. Matka i otec byly zařazeny ve zdrojích samostatně (matka v dotazníkové položce 10 b; otec v dotazníkové položce 10 c).

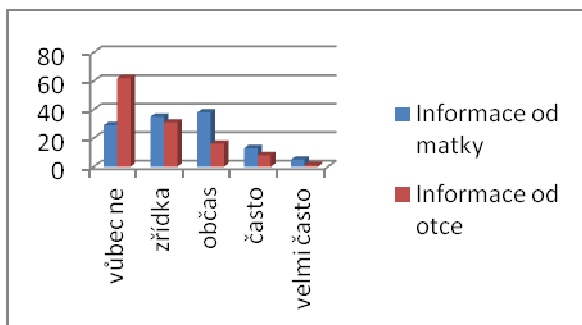
Tabulka 1. Dotazníková položka 10b,c

Od koho získáváš informace

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
Informace od matky	29	35	38	13	5
Informace od otce	62	31	16	8	1

Z tabulky 1 (viz výše) je patrné, že matka s otcem při komunikaci o pubertě neinformují své děti často případně velmi často. V nejčtetnějších odpovědích při komunikaci o pubertě s dítětem je častějším zdrojem informací matka než otec, ovšem pouze občas či zřídka nebo vůbec. Otec v nejčtetnějších odpovědích není zdrojem informací o pubertě při komunikaci s dítětem, pokud ano, pak od něj děti získávají informace zřídka nebo občas.

Graf 1. Dotazníková položka 10b,c (Od koho získáváš informace)

V grafickém znázornění (viz graf 1 – výše v textu), které reprezentuje komparativně oba rodiče jako samostatné zdroje informací při komunikaci o pubertě s dítětem, je čitelná (ne)intenzita těchto komunikačních zdrojů pro získání informací stejně jako jejich vzájemná disproporce.

Dále se děti v rámci dotazování písemně vyjadřovaly k frekvenci a způsobu komunikace se zdroji (tj. jak často, s jakou intenzitou, s jakými překážkami atd.). Při odpovědích, které byly zaměřeny na otázky, jak často s tebou matka (dotazníková položka 11) a otec (dotazníková položka 11) o pubertě mluví,

děti na škále vyznačovaly intenzitu komunikace: vůbec ne – zřídka – občas – často – velmi často (viz tabulka 2 níže v textu).

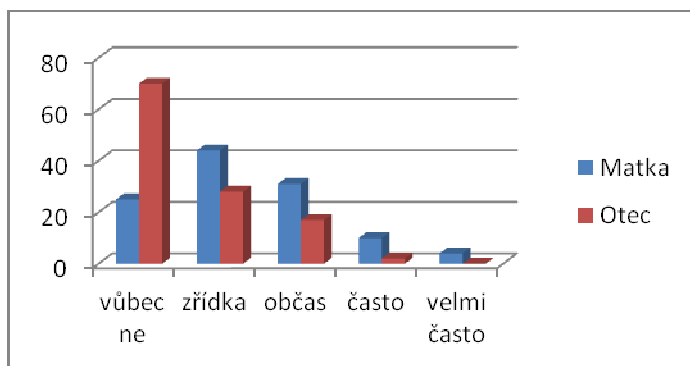
**Tabulka 2. Dotazníková položka
11, 13**

Jak často s tebou mluví

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
Matka	25	44	31	10	4
Otec	70	28	17	2	0

V grafickém znázornění (viz graf 2 – níže v textu), které reprezentuje komparativně oba rodiče při tom, jak často komunikují o pubertě s dítětem, je opět čitelná nízká frekvence těchto komunikačních zdrojů při komunikaci s dítětem stejně jako jejich vzájemná disproporce.

Graf 2. Dotazníková položka 11, 13 (Jak často s tebou mluví)

Podle názoru dětí matka více komunikuje o pubertě s dítětem než otec, ale pouze zřídka, občas nebo vůbec ne. Otec v nejčetnějších odpovědích nekomunikuje o pubertě s dítětem vůbec, pokud komunikuje, pak zřídka nebo občas.

Při dotazování ke způsobu komunikace o pubertě s matkou a otcem se děti vyjadřovaly k různým významům a jejich intenzitě na škále vůbec ne – zřídka – občas – často – velmi často (viz dotazníková položky 12 u matky; dotazníková položky 14 u otce).

Tabulka 3. Dotazníková položka 12

O pubertě matka mluví

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
mluví přirozeně, bez problému	45	28	19	12	15
mluví pouze, když se zeptám	36	29	26	16	11

mluví, ale tobě je to nepříjemné	75	26	6	2	9
nemluví, asi se stydí	100	10	4	0	2
nemluví, asi o odborných věcech moc neví	93	12	7	0	5
nemluví a nikdy jsem se na nic nezeptal	93	12	7	2	4

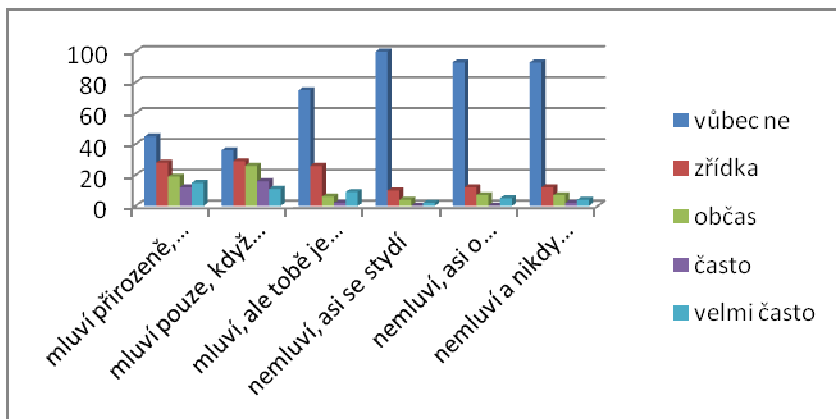
Tabulka 4. Dotazníková položka 14

O pubertě otec mluví

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
mluví přirozeně, bez problému	82	15	12	6	5
mluví pouze, když se zeptám	64	28	16	10	2
mluví, ale tobě je to nepříjemné	91	15	9	1	3
nemluví, asi se stydí	106	5	4	2	2
nemluví, asi o odborných věcech moc neví	103	10	6	0	2
nemluví a nikdy jsem se na nic nezeptal	94	7	5	1	12

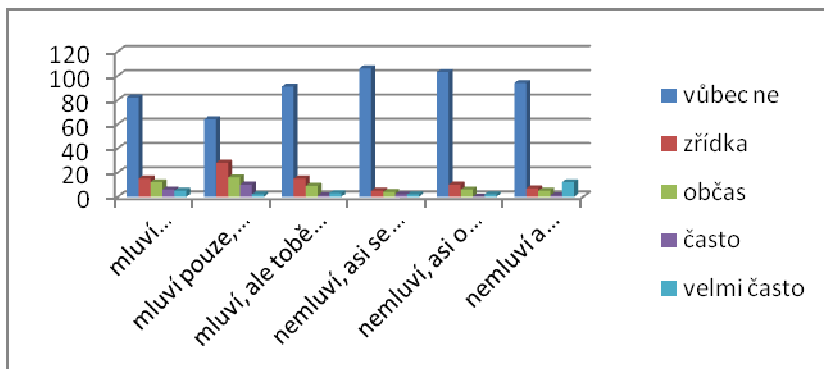
Z obou výše uvedených tabulek (viz tabulka 3 a tabulka 4) je zřejmé, že děti u svých rodičů vnímají jejich osobnostní nedostatky ke způsobu komunikace o pubertě v podobě stydlivosti, nepříjemnosti tématu, odborné neznalosti, přičemž dětem není nepříjemné s rodiči o pubertě komunikovat na rozdíl od rodičů.

Graf 3. Dotazníková položka 12 (O pubertě matka mluví)

Matka (viz graf 3 výše v textu) i otec (viz graf 4 níže v textu) podle názoru dětí vykazují obdobné osobnostní nedostatky při komunikaci o pubertě. U otce děti poukázaly na četnější nedostatky při komunikaci o pubertě.

Graf 4. Dotazníková položka 14 (O pubertě otec mluví)

Shrme-li zjištěné výsledky ke komunikaci o pubertě, pak můžeme zkonstatovat, že:

- rodiče nejsou pro děti prvotním zdrojem získávání informací o pubertě;
- s dětmi komunikují o pubertě jen občas, zřídka či vůbec;
- vykazují osobnostní nedostatky při komunikaci o pubertě (tj. stydlivost, nepříjemnost tématu, odborné neznalosti).

Otec na rozdíl od matky v nejčtetnějších odpovědích vykazuje mezní záporné hodnoty tj. častěji než matka není zdrojem získávání informací o pubertě pro své dítě, nekomunikuje o pubertě s dětmi, vykazuje osobnostní nedostatky při komunikaci o pubertě.

Zjištění pozice matky a otce jako zdrojů informovanosti dětí mladšího školního věku o pubertě společně se zjištěním o jejich intenzitě a způsobech komunikace, přineslo nejen reflexi o vzájemné komunikaci mezi zúčastněnými, a to ve vztahu dítě – matka – otec, ale také se stalo východiskem pro další bádání a komparativní aktivity.

Závěr

O problémovosti rodičů v oblasti sexuální výchovy včetně problematiky puberty a přípravy na ni dokládají i názory samotných učitelů primární školy. Pro ilustraci uvádíme vybrané anonymní názory:

„Rodiče velmi málo nebo spíše vůbec nepřipravují své děti na pubertu, neposkytují informace stejně jako bychom žili stále v minulosti.“

„Pracovala jsem na malé vesnické škole. 90 % rodičů mělo zastaralé názory. Pokud se řešila problémová témata (homosexualita, puberta atd.), vždy byl problém. Rodiče dětem doma nic nevysvětlí a pak ani nechtějí, aby se to děti dozvěděly ve škole od cizí paní učitelky, která je mnohdy s dětmi častěji a tráví s nimi více času než rodiče.“

Vybrané anonymní názory učitelů primární školy poukazují na uvědomění si významné role pedagogů při komunikaci o pubertě s dětmi mladšího školního věku. Opět uvádíme citace pro ilustraci:

„U nás ve škole se snažíme děti na tyto změny připravit, seznamovat je s nimi. Aby neměly pocit, že jsou v tom samy a nemají se na koho obrátit.“

„Myslím si, že by děti měly být seznámeny s pubertou na prvním stupni základní školy. ...měli bychom se přizpůsobovat době, novotě. A opravdu jsem zastávce toho, že do budoucna bude téma sexualita, puberta brána bez pocitu stydlivosti.“

„Jsem názoru, že již děti na 1. stupni by měly být informovány o vývoji lidského těla především proto, že dnešní doba je zcela jiná než dříve. Je

dostupná celá řada informací z různých zdrojů – internet, televize, tisk. Tyto zdroje však vždy nezaručují správnost daných informací.“

„Je nutné se s dětmi na toto téma bavit. Jsou situace, kdy přijdou s dotazy nebo se vyskytnou konflikty s tímto problémem související. Odsouvat je stranou nic neřeší.“

V úvodu tohoto textu jsme poukázali na nejčastější rizika edukace o pubertě (například odborné neznalosti, negativní osobnostní přístup ovlivněný životními zkušenostmi, nevhodná či absentující komunikace a další). Uvedli jsme, že problematika puberty a komunikace o ní má mít těžiště v rodině, ale nelze zaručit, že v rodině dítě bude získávat subjektivně i společensky žádoucí znalosti, postoje a chování z nejširší oblasti. Uvedli jsme dále, že rodiče mají často zábrany v komunikaci s dítětem o pubertě, jež bývají spojeny s osobnostní nepřipraveností získanou životní zkušeností. Přetrvávající zábrany rodičů v komunikaci s dítětem o pubertě jsme zjistili také prostřednictvím našeho výše popsaného realizovaného pedagogického výzkumu.

Nejen na základě našich dílčích výsledků o komunikaci o pubertě, ale především jiných výzkumných aktivit se přikláníme k názorům o důležitosti implementace edukace o pubertě v primární škole. Současně reprezentujeme názor o nutnosti dalšího kontinuálního prohlubování profesního učitelského vzdělání i vzdělávání rodičů v oblasti sexuální výchovy se zřetelem na problematiku puberty. Je pravdou, že komunikovat o pubertě v rodině by mělo být přirozenou součástí vzájemného sdíleného života. Pokud se v rodině z různých důvodů nekomunikuje s dítětem o pubertě dostatečně, matka a otec

nezastupují svou prvotní roli, pak škola prostřednictvím učitelky či učitele zastupuje rodinu a přebírá edukační funkci. Děti potřebují a očekávají na své otázky adekvátní a uspokojujivé odpovědi. Učitelky nebo učitelé v primární škole by měli být těmi, kteří jsou profesně schopní a ochotni komunikovat o pubertě s dětmi srozumitelně, přiměřeně a adekvátně k jejich věku.

Literatura

Fontana, D. (2014) *Psychologie ve školní praxi. Příručka pro učitele*. 4. Vyd. Praha: Portál.

Hartl, P. a Hartlová, H. (2000) *Psychologický slovník*. Praha: Portál.

Hendl, J. (2006) *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. 2. vyd. Praha: Portál.

Chráška, M. (1999) *Didaktické testy*. Brno: Paido.

Chráška, M. (2007) *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing.

International Planned Parenthood Federation. b. (n.d.) Comprehensive sexuality education. Dostupné z: <<http://www.ippf.org/our-work/what-we-do/adolescents/education>>

Janík, T. (2005) *Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání*. Brno: Paido.

Langmeier, J. a Krejčířová, D. (2006) *Vývojová psychologie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing.

Rašková, M. (2013) *Sexuální výchova jako zdroj školní péče o zdraví a zdravý životní styl dětí*. Inovovaný studijní materiál pro účastníky Kurzu k sexuální výchově v mateřské a primární škole. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Rašková, M. (2013) *Pracovní listy k sexuální výchově*. Pracovní obrazový materiál pro účastníky Kurzu k sexuální výchově v mateřské a primární škole. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Rašková, M. (2014) Problematika puberty v edukaci primární školy. In *22. celostátní kongres k sexuální výchově v české republice Pardubice 2014*. Praha: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu.

Rašková, M. (2008) *Připravenost učitele k sexuální výchově v kontextu pedagogické teorie a praxe v české primární škole*. 1. vyd. Olomouc: VUP.

Rašková, M. a Provázková Stolinská, D. (2015) *Cognitive and informative level of knowledge about puberty of Czech elementary school students*. SGEM. Bulgaria.

Rašková, M. a Provázková Stolinská, D. (2015) *Puberty as the concept of pedagogical theory and practice*. IAC-TLEI. Vienna.

Rašková, M., Provázková Stolinská, D. a Vavrdová, A. (2015) *Educational premises of puberty at primary school*. ICLEL. Olomouc.

Rašková, M. a Zouharová, M. (2015) *Pojem a význam puberty v pedagogické praxi z pohledu studentů učitelství 1. stupně základní školy*. Magister.

Reflexe primárního a preprimárního vzdělávání ve výzkumu. 1/2015, v tisku.
ISSN 1805-7152.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [on-line] Dostupné na
WWW: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

Stolinská, D. (2013) Interakce mezi učitelem a dítětem jako jedna z oblastí transformace české mateřské školy. In *Univerzitní mateřská škola a její specifika v oblasti předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Stolinská, D. (2009) *Efektivita interakce učitel – žák na dnešních školách*. Media4U Magazine [online]. č. 1 [cit. 2009-07-20], s. 64-69. Dostupný z
WWW: <<http://www.media4u.cz>>. ISSN 1214-918.

Štěrbová, D. a Rašková, M. a kol. (2014) *The Specifics of Communication in Relation to Sexuality I: Helping Professions in Relation to Sexuality, Including Persons with Intellectual Disabilities*. Olomouc: Palacký University.

Vágnerová, M. (2000) *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.

WHO Regional Office for Europe and BZgA. (2010). Standards for Sexuality Education in Europe. Dostupné z: <http://www.bzga-whocc.de/?uid=20c71afcb419f260c6afd10b684768f5&id=home>

Příloha – testování a dotazování žáků primární školy k pubertě

O PUBERTĚ

Milé děti, prosíme o vyplnění našich otázek o pubertě. Nepodepisujte se.

Jsem (zakroužkuj): **I. a) chlapec** **b) dívka****II. Je mi (dopiš):**
..... let.

A) CO VŠE VÍŠ O PUBERTĚ?

1. Puberta je

2. U chlapců puberta začíná přibližně ve věku od:

3. U dívek puberta začíná přibližně ve věku od:

4. U chlapců puberta končí přibližně ve věku: _____

5. U dívek puberta končí přibližně ve věku:

6. Vypiš změny tělesných znaků v pubertě u chlapců:

7. Vypiš změny tělesných znaků v pubertě u dívek:

8. Vypiš, k jakým jiným změnám dochází v pubertě u chlapců i dívek:

9. Význam puberty pro každého člověka je v tom, že:

B) S KÝM MLUVÍŠ O PUBERTĚ?

10. Uveď, prosím, kde a od koho získáváš informace o pubertě:

(u každé možnosti a) - i) křížkem označ tu, která nejvíce odpovídá skutečnosti)

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často

a) na internetu					
b) od matky					
c) od otce					
d) ve škole					
e) z knih					
f) z časopisů					
g) od kamarádů a spolužáků					
h) od sourozence					
i) jiné, uveď:					

11. Jak často s tebou matka mluví o pubertě:

(zakroužkuj jednu z možností a) – e), jak často s Tebou matka o pubertě mluví)

vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
a)	b)	c)	d)	e)

12. O pubertě s tebou matka mluví:

(ke každé možnosti a) – f) uveď křížkem, jak s Tebou matka o pubertě mluví)

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
a) mluví přirozeně, bez problému					
b) mluví pouze, když se zeptám					
c) mluví, ale tobě je to nepříjemné					
d) nemluví, asi se stydí					
e) nemluví, asi o odborných věcech moc neví					
f) nemluví a nikdy jsem se na nic nezeptal(a)					

13. Jak často s tebou otec mluví o pubertě:

(zakroužkuj jednu z možností a) – e), jak často s Tebou otec o pubertě mluví)

vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
a)	b)	c)	d)	e)

14. O pubertě s tebou otec mluví:

(ke každé možnosti a) – f) uveď křížkem, jak s Tebou otec o pubertě mluví)

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
a) mluví přirozeně, bez problému					
b) mluví pouze, když se zeptám					
c) mluví, ale tobě je to nepříjemné					
d) nemluví, asi se stydí					
e) nemluví, asi o odborných věcech moc neví					
f) nemluví a nikdy jsem se na nic nezeptal(a)					

15. O pubertě s tebou učitel/učitelka mluví:

(ke každé možnosti a) – f) uveď křížkem, jak s Tebou učitel, učitelka o pubertě mluví)

	vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
a) mluví přirozeně, bez problému					
b) mluví pouze, když se zeptám					
c) mluví, ale tobě je to nepříjemné					
d) nemluví, asi se stydí					
e) nemluví, asi o odborných věcech moc neví					
f) nemluví a nikdy jsem se na nic nezeptal(a)					

16. Uveď, prosím, jak často jste se ve škole zabývali pubertou:

(zakroužkuj jednu z možností a) – e), jak často ve škole o pubertě mluvíte)

vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
a)	b)	c)	d)	e)

17. **Mluvíš se svými kamarády o pubertě a změnách, ke kterým dochází? (vyber jednu z možností a tu zakroužkuj)**

- a) velmi často
- b) často
- c) občas
- d) zřídka
- e) nikdy

18. **Dozvídáš se od svých kamarádů něco nového ohledně puberty, co jsi ještě nevěděl(a)? (vyber jednu z možností a tu zakroužkuj)**

- a) velmi často
- b) často
- c) občas
- d) zřídka
- e) nikdy
- f) pokud ano, uveď jaké:

.....
.....

19. Jak často mluvíš se svými kamarády o pubertě:

(zakroužkuj jednu z možností a) – e), jak často s Tebou otec o pubertě mluví)

vůbec ne	zřídka	občas	často	velmi často
a)	b)	c)	d)	e)

20. Myslíš, že máš o pubertě:

(vyber jednu z možností a tu zakroužkuj)

- a) dostatek informací
- b) cekem dost informací, ale mám zájem vědět víc
- c) málo informací
- d) žádné informace
- e) nedokážu posoudit

21. Vnímáš pubertu jako něco:

(vyber jednu z možností a tu zakroužkuj)

- a) negativního, nenormálního
- b) normálního, přirozeného
- c) nevím

Děkujeme za vyplnění 😊